

**РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ СЛЕД ПРЕХОДНА ХАБИЛИТАЦИЯ,
ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА
ОТ ДОЦ. Д-Р АНИ ДИМОВА ЗЛАТЕВА**

В_3 ПУБЛИКАЦИЯ: ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД – МОНОГРАФИЯ

В-3: *Златева, А.. (2022)*
Интерактивни занимания с
изкуство в неформална среда,
ISBN: 978-954-338-193-7,
Академично издателство на
Тракийски университет, стр. 282.

АНОТАЦИЯ

Монографията разглежда особеностите на организацията и провеждането на интерактивни занимания с изкуство в неформална среда. В теоретичен план са изяснени и представени основните принципи на обучението в неформална среда и приложимите за този вид обучение практики и подходи.

В монографията се разглежда въпроса за възникването и концепцията на неформалното образование, както и основни принципи на обучението в неформална среда. Описани са основни практики и подходи в неформалното образование. Представени са в исторически план традициите при прилагането на различни форми на неформално образование в България като основно място е отделено на читалищата дейност. Изяснен е начина на използване на неформалното образование в музейна и галерийна среда и основната роля, която музейната педагогика има при неговото прилагане. В частност е представено неформалното образование при обучението и заниманието с визуални изкуства и развитието на занимания с изобразителни изкуства в неформална среда в България. Представени са основните педагогически аспекти на заниманията с визуални изкуства в контекста на формалното образование и като принцип на използване на закономерностите в еволюцията на детската изобразителна дейност и включването на изобразителния процес като основен компонент при нейното

осъществяване. Отделено е внимание и на интерактивните форми на педагогическо взаимодействие въобще и тяхното използване в заниманията с визуални изкуства. Теоретичния обзор на разглежданата проблематика завършва с представянето на обучението в електронна среда и различните форми на прилагане на неформално обучение в електронна и онлайн среда. Изучаването на различни практики и подходи в неформалното образование и традициите при прилагането на различни форми и начини на провеждане на неформалното образование в музейна и галерийна среда и основната роля, която музейната педагогика има.

Във втора част са представени различни форми на интерактивни занимания с изкуство. Описани са интерактивни занимания с изкуство в популярна градска среда, представени са резултатите от тези занимания и са анализирани резултатите, получени в следствие на тяхното провеждане. Споделен е опит от прилагането интерактивни занимания и техните педагогическите аспекти на комуникация с визуалното изкуство в музейна среда. Предложен е сравнителен анализ на резултати от интерактивни неформални занимания с изкуство в реална, електронна и хибридна среда.

Използването на форми на интерактивно педагогическо взаимодействие при заниманията с изкуство в неформална среда е предпоставка за постигане на удовлетворяващи резултати, както за оброчителите, така и за обучаемите. Такава удовлетвореност от дейността при създаване на артистични продукти провокира засилен интерес у децата и младежите за бъдещи творчески изяви и необходимост от комуникация с различни форми на изкуството в неговата естествена среда, каквито са галериите и музеите. Друг съществен аспект на ползите от заниманията с изкуство са придобиването на знания и повишаване на интереса към други познавателни сфери, каквито са историята, археологията, природните

науки, литература и др.

При различни форми на интерактивни занимания с изкуство, представени в монографията от изложените и получени резултати се вижда, че при прилагането в популярна градска среда се наблюдава изключително голям интерес от широката публика. Този вид занимания могат и е необходимо да се използват за популяризирането на изкуството сред децата, младите хора и възрастните и превръщането им в обучена и познаваща изкуството публика. За постигането на тези други подобни цели е необходимо да се създаде системност и цикличност в популярни и достъпни сгради на градската среда.

Подобни са изводите, които могат да се направят и от анализа на резултатите от прилагането на интерактивни занимания и техните педагогическите аспекти на комуникация с визуалното изкуство в музейна и галерийна среда. У всички участващи се наблюдава повишен интерес към изобразителното изкуство, към конкретни произведения и автори. Най-силна, емоционална и искрена е реакцията при срещите и интеракцията с изкуството у децата от предучилищна възраст и е добре подобен тип комуникация да започне и да се осъществява регулярно именно от тази възраст. Честите срещи с изкуството на децата с изкуството именно в галериите ще ги превърнат в естествено и необходимо за посещение от тях място в бъдеще.

Обучението в електронна среда, което се наложи да използваме в последните години доведе до прилагане на различните форми а неформално обучение в онлайн среда. Бързо се създадоха различни форми на виртуални турове и видео уроци в провеждането на този тип обучение, които изключително силно го подпомогнаха и допринесоха за това да продължи да се осъществява то в условията на наложена социална изолация. Физическото присъствие и съприкосновение с изкуството, с подготвени лектори, педагози и обучители, не би могло да

се замени напълно с други електронни и дистанционни форми на обучение и си остава основна форма за среща, комуникация и интеракция с изкуството.

Г_4 ПУБЛИКУВАНА МОНОГРАФИЯ, КОЯТО НЕ Е ПРЕДСТАВЕНА КАТО ОСНОВЕН ХАБИЛИТАЦИОНЕН ТРУД

Г-4: *Zlateva, Ani*, (2019) *How to read children's drawings*, Malta. University of Malta. Centre for Resilience & Socio-Emotional Health. ISBN: 978-99957-890-5-3 (electronic) ISBN: 978-99957-890-4-6 (paperback).

В монографията се разглеждат особеностите, сложността и значението, което изобразителния процес има в детската възраст. Посочени са и най-важните показатели, които характеризират изобразителния процес и как той служи за основа при определяне на етапите в развитието на детската рисунка.

Подробно са представени етапите на развитие на детската изобразителна дейност, при което са отчетени мненията на някои от най-значимите изследователи на детските рисунки, включително Виготски, Гудинъф, Рид, Голомб, Малхиоди и мн. др. Етапите на развитие в детската изобразителна дейност са богато илюстрирани чрез рисунките, които са създадени от децата в мое присъствие и под мое наблюдение. Задълбочено познаване на тези етапи и тънките нюанси в разликите в използването на форми, детайли, цвят, пространство и композиционната сграда в детските рисунки, може да гарантира а дълбоко разбиране на тези рисунки. Изчерпателното запознаване с характеристиките на отделните етапи на развитие на рисунките осигуряват солидни познания за методите за оценяване на детското развитие чрез тяхната художествена дейност.

Освен това в тази монография са представени едни от най-често използваните рисувателни методики в съвременната педагогическа и психологическа практика. Показани са някои от основните принципи при диагностиката по детските рисунки и диагностичните рисувателни тестове. Изяснява се как рисунките на децата разкриват две важни измерения на тяхното развитие: интелектуално и психолого-

емоционалното им развитие.

Сред представянето на най-популярните тестове за рисуване са включени тестовете Draw-a-Person-Test (DAP), базиран на Методологията на Goodenough, която се стреми да оцени степента на интелектуално развитие на детето въз основа на рисунката на човешка фигура. Включен е и друг аспект на същия тест: Draw-a-Person-Test (DAP), базиран на методологията на Machover, която оценява психологическото и емоционално състояние на детската личност. Разгледани са някои от методите за оценка на семейните и социалните взаимоотношения в живота на децата, които могат да бъдат изследвани с помощта на методиката на Бърнс и Кауфман (1970) Техника за кинетична рисунка на семейство (KFD) и тази на Prout and Phillips' (1974) Техника за кинетична училищна рисунка (KSD).

При представянето на тези проективни инструменти са включени значителен брой детски рисунки в опит да отговори на въпроса: „Какво можем да видим в детските рисунки?“ Богатият илюстративен материал от рисунки на човешката фигура от деца със забавено интелектуално развитие, или от деца, показващи различни особености в развитието, разкриват различията в изобразяването на човешката фигура, рисунките на семейство и училище.

Примерите, предоставени в тази книга, са изцяло взето от личната ми практика в работата ми с деца при занимания с изобразителното изкуство. В продължение на повече от 20 години са събрани, разглеждани и анализирани различни детски рисунки. Описано е силното емоционално натоварване, което носят рисунките, което определя и значимостта на посланията, които децата влагат в тях.

Г_6 СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В НАУЧНИ ИЗДАНИЯ, РЕФЕРИРАНИ И ИНДЕКСИРАНИ В СВЕТОВНОИЗВЕСТНИ БАЗИ ДАННИ С НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

АНОТАЦИЯ

Г-6-1: *Златева А.,* Тинева-
Гюрковска, К. (2020) Развиване на

В изследването са проследени и анализирани някои процеси свързани със развитието на интегрирани дизайн базирани педагогически и

интегрирани дизайн базирани педагогически и изобразителни умения в неформална среда. Developing integrated design based pedagogical and art skills in an informal environment В: Педагогика. 2020. P: 687-695. (INDEXED IN THE WEB OF SCIENCE DATABASE)

изобразителни умения при деца в неформална среда. В неговата концептуалната рамка са включени теоретични и емпирични педагогически модели, които са насочени към стимулиране на креативността, познанията и уменията на децата по нов иновативен начин.

В проучването целите са насочени в две посоки: да се очертаят някои иновативни базирани на дизайн мисленето тенденции в обучението, и да се проучи развитието на изобразителните умения при деца в неформална среда след прилагане на принципите на дизайн обучението. Правят се интегрирани връзки с различни научни дисциплини – педагогика, изкуство, история, археология и т.н. изведени на теоретично и аналитично ниво.

Анализира се свободния избор при комуникация с интерпретирани визуални прототипи за деца постигнати със средствата на дизайн мисленето на исторически значими артефакти подбрани от колекция Праистория, Античност и Ранно средновековие на Историческия музей в Стара Загора. Дава се възможност на децата да формират по забавен и креативен начин своята визуална култура и да развият и задълбочат своите познания за историята, способностите си за възприемане и разбиране на художествено-пластичните достижения на древните балкански цивилизации и култури.

При педагогическият анализ са използвани стандартни методи, които включват: емпирични, праксиметрични, контент анализ, количествен и качествен анализ на получените емпирични данни. Направени са изводи и заключения, които биха подпомогнали развитието на бъдещата педагогическа практика, не само в областта на обучението по изобразително изкуства, но и във всички образователни направления.

Г-6-2: *Zlateva, A.* (2019) Reflecting the Level of Social Adaptation in the Drawings of Children Aged 6 – 7. В: Педагогика. 5/2019. P: 687-695. (INDEXED IN THE WEB OF SCIENCE DATABASE)

Г-6-3: *Златева, А.* (2019) Тинева-Гюрковска К., Педагогически аспекти на интерактивната комуникация с визуалното изкуство в музейна среда/

АНОТАЦИЯ

Една от основните цели на предучилищното образование е не само да възпитава на децата способност да се справят с ежедневните действия и да придобиват знания, но и да формират основните им социални компетенции. Това изследване има за цел да използва детските рисунки като диагностичен инструмент за определяне на нивото на социална адаптация на децата на възраст 6 – 7 години. На тази възраст те завършват етапа на предучилищното си образование, а социалните умения, които са придобили, са от решаващо значение за тяхната нова училищна среда. За целите на това изследване са адаптирани следните теми: „Тест нарисувай човек“, „Кинетична семейна рисунка“, „Тест къща-дърво-човек“. С тяхна помощ се анализират тематичните детски рисунки за диагностициране на отношението на детето към социалната среда. При изследване на рисунките за анализ и диагностициране са използвани следните показатели: желание за работа по определена тема и съответствие на изображението с темата, размер и място на основните фигури, ниво на наситеност с детайли и цветове, връзка между различните обекти, включени в рисунката. В тематичните рисунки на 6 – 7 годишните търсим декодирано по графичен начин послание за нивото на социално развитие на детето и осъзнаването му за себе си по отношение на околната среда. Използвайки езика на рисуването, детето изразява позицията си на „Азът“ в обществото и изяснява позицията си по отношение на отношенията си с хората, които го заобикалят.

АНОТАЦИЯ

В тази статия са взети предвид някои от основните аспекти на педагогическата работа, свързани основно с първичното запознаване на децата от различни възрастови групи с изобразителното изкуство в музейна или галерийна среда. Подчертава се разнообразието от общуване с произведенията на изкуството и необходимостта от взаимодействие при тяхното представяне и осмисляне. В изследването

Pedagogical aspects of the interactive communication through visual arts in museum environment. В: Педагогика. 5/2019. Р: 642-656. (INDEXED IN THE WEB OF SCIENCE DATABASE)

са изследвани етапите и динамиката на процесите, които участниците в проекта преживяват за избрани произведения на българското изкуство и са показани спецификите на интерактивната комуникация с тях. За постигане на целите на изследването избраната среда е различна от училищната. Тук са показани възможностите за активиране на визуалната концепция на ученици и деца чрез контакта с оригиналните платна на художниците. Показани са и проследени и аспектите на процеса на взаимодействие между различните участници, който формира основните етапи на изследването – връзката между уредник и деца, уредник и студенти, картина и деца и др. Направено е обобщение на използваните педагогически методи и постигнатите резултати. Целта на изследването е да се анализира степента на интерес на децата към различните произведения на изкуството, съобразно тяхната стилистична и жанрова принадлежност в музейната среда. При подготовката за експеримента се избират предварително произведения и интерактивни педагогически модели за работа с тях. В процеса на изследването се прилагат традиционни и интерактивни методи на педагогическа комуникация, които имат за цел да провокират интереса към произведенията на изкуството. За анализа на получените данни използвахме стандартните методи за педагогически изследвания, които включват: емпирично – педагогически експеримент, праксиметрично – наблюдение, анализ на детските художествени произведения, анализ на съдържанието, количествен и качествен анализ на получените емпирични данни, експерт оценка. На базата на експеримента се правят някои изводи относно стила, жанра и предпочитаните цветове от децата към определени произведения на изкуството, както и степента на влияние и взаимодействие в общуването с визуалните изкуства на това предпочитание. Получените резултати от изследването биха могли да имат практическа приложимост в образованието по изобразително изкуство по отношение на избора на художествени произведения, включени в обучението, анализиране и илюстриране на различни учебни проблеми в образователния процес.

Г-6-4: *Златева, А., Тинева-Гюрковска, К., Петров, П. (2018)* Ролята на заниманията по изобразително изкуство като форма на превенция на отпадането от училище. В: Педагогика. 6/2018. P: 642-656. (INDEXED IN THE WEB OF SCIENCE DATABASE)

АНОТАЦИЯ

Изследванията на проблема за значението на художествените дейности на децата в риск са показани в контекста на теоретичните, аналитичните и емпиричните аспекти на проблема, като се правят заключения и изводи. Докладът фокусира научния си интерес върху ролята на извънкласните художествени дейности за личностното развитие на децата, способността им лесно да се интегрират в социалната среда и да развиват способности и умения, които ще помогнат за развитието на тяхното емоционално и социално израстване и задържането им в училище. Приносът на това изследване може да бъде разделен в няколко основни направления: събиране и систематизиране на литература и информация, насочена към съществуващите модели на превенция, показваща значението на художествените дейности на децата в риск, анализиране на резултатите, постигнати от художествената дейност на групата. на децата, застрашени от изключване от училище, да се определят подходящи модели на социална адаптация чрез активиране на артистичните способности на децата. Целите на изследването са разделени на няколко групи. От една страна е показано значението на въведението в техническия капацитет на рисуването в извънкласна форма с различни учители, като са показани направените до момента анализи на постигнатите резултати на европейско, национално и регионално ниво, анализи, обобщения и заключения от работата с деца. от рискови групи. В аналитичната част са приложени някои от методите на Рубинщайн, Улф и др. Резултатите показват, че при активна и редовна художествена дейност на деца от рискови групи се проявява траен интерес към художествените дейности и адаптирането към училищната среда става по-бързо и качествено.

Г_7 СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ СПИСАНИЯ С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ ИЛИ ПУБЛИКУВАНИ В РЕДАКТИРАНИ КОЛЕКТИВНИ ТОМОВЕ

Г-7-1: Златева, А.(2019)

Разпознаване, разбиране и обучение на надарени деца и ученици в изкуството. В: Талантът в образованието, науката практиката. Стара Загора.

АНОТАЦИЯ

Проблемът с ранното разпознаване на надарените деца в изкуството не се обсъжда много, поради мнението, че проявлението на този талант обикновено се проявява в по-късна възраст. Има обаче редица показатели, по които можем да разпознаем надарените и талантливи деца в изкуството в ранен стадий на тяхното развитие. Тези показатели са характерни за рисунката на детето и винаги присъстват в тях. Те са свързани с формата и детайлите в изображенията, с отразяването на пространството в рисунката, с композиционните решения. Но надарените и талантливи деца в изкуството обикновено използват тези характеристики на рисунката на по-ранен етап от своето развитие. Основният метод, използван в това изследване, е анализът на детската рисунка с различни критерии за оценка. Творчеството във всички художествени дейности: изображения, пространство, композиция, сюжет, избор на техника и материали. В това изследване са разгледани рисунки на деца от най-ранните прояви на тяхната художествена дейност, до юношеските им години, когато проявите на таланта могат да се разглеждат като категорични. Ранното диагностициране на талант в изкуството би било полезно за родители, учители и деца и за бъдещото им развитие и реализация в тази област. Проявата на този талант може да бъде свързана и с надареност и талант в други области. Създаването на система с критерии за диагностика на този талант може да бъде полезно и полезно за учители в предучилищна възраст, начални училища и родители на надарени в изкуството деца.

Г-7-2: Златева, А. (2019)

Изкуството като средство за развиване на обучителния и творчески потенциал при деца и

АНОТАЦИЯ

В статията се разглеждат някои съвременни определения за система от нарушения или особености свързани със затрудненията за учене на деца и ученици. Очертани са основни разбирания за обучителните трудности и особеностите на децата, които се сблъскват с тях. Обръща се

ученици със специфични
обучителни трудности. В:
Педагогически форум, бр. 1, 2019
г. (DOI: 10.15547/PF.2019.004)

внимание на творческия потенциал на тези деца доказан в изследванията на автори от различни държави. Развиването на тяхната надареност и таланти в различни сфери на изкуството би могла да се използва не само като развиване на тези техни способности, а и като средство за повишаване на възможностите за учене в различните образователни направления, в които те изпитват трудности.

В последните години са проведени редица изследвания за свързани с особеностите на възприятията и типа памет при децата с обучителни с трудности и конкретно при тези с дислексия. От резултатите в публикуваните изследвания се констатира, че при децата и учениците с дислексия е по-изявена визуалната и аудио памет, визуално-пространствена и изобразителна памет в сравнение с визуално-вербалната памет на думи за конкретни обекти и абстрактни понятия и в аудиовербалната памет на думи за абстрактни понятия.

Прилагането на изкуството в процеса на обучение при деца със специфични обучителни трудности в различните образователни направления съдейства за активизиране зрителните възприятия и за изява в следствие на това на визуалната и аудио паметта, както и включването на визуално-пространствена и изобразителна памет. Изкуството и в частност изобразителната дейност в обучението насърчават творческите и нестандартни подходи при решаване за различни образователни задачи.

Добрите постижения на децата и учениците в сферата на различните видове изкуство се отразява положително на тяхната самооценка и подпомага успеваемостта им и в академичните дисциплини в училище.

Г-7-3: *Zlateva, A., Tineva-Gyurkovska, K. (2019) Dynamics of the creative interpretation in early childhood communication with art in a museum environment. In: (2019): CBU International Conference Proceedings 2019/ Vol 7.*

АНОТАЦИЯ

Изследователската работа проследява промените в естественото развитие на начина, по който децата възприемат визуалните изкуства. Разглежда динамиката на творческата интерпретация на децата в предучилищна възраст при пряка комуникация с произведения на изкуството в музейна среда. Важен етап от това изследване е свързан с ролята на неформалната среда на галерията, която предполага интензивна визуална стимулация и засилва желанието на децата да участват активно в нея. Това налага прилагането на специфични интегрирани педагогически подходи и методи, близки до музейната педагогика и образованието по изобразително изкуство.

Цел на изследването: Изследването има за цел да проследи някои от основните процеси, свързани с динамиката на зрителната реакция на деца от 6 до 7 години при пряка комуникация с визуалните изкуства и нивото на тяхната творческа интерпретация в процеса на рисуване след това. .

Методи: За постигане на целите на изследването използвахме няколко интердисциплинарни методи. В теоретичната част представяме някои от фундаменталните трудове по темата. Наблягаме на методите, които интегрират историята на изкуството и педагогиката, които включват: описанието на картините с елементи на формализъм е изследване на изкуството и анализ на визуалната реакция при общуване с произведения на изкуството. Това описание трябва да бъде адаптирано към възрастта на децата и някои емпирични и близки педагогически методи за оценка на постигнатите резултати.

Констатации и резултати: В първата част на изследването се акцентира върху различните нива на реакция на децата на 6-7-годишна възраст по отношение на разпознаването на отделни композиционни елементи, предмети, цветове, форми, сезони, часове на ден, откриване на емоционални състояния и други важни елементи от композицията пее в наблюдаваните произведения на изкуството.

Във втората част показваме резултатите и систематизиране и анализиране свободните творчески модуляции на децата. Те засягат

различни аспекти на зрителната стимулация и последващата творческа интерпретация чрез художествената дейност на децата на възраст 6-7 години. Наблюдавахме връзката между рисунките на децата и възприеманите произведения на изкуството, като следствие от стимулирането на визуалните им възприятия и възгледи. Анализирахме влиянието на музейната среда върху графичното, цветното и емоционалното изразяване на децата чрез рисуване.

Г-7-4: Тинева-Гюрковска К., Златева, А. (2018) Изграждане на базисни визуални възприятия при неподготвени за комуникация с визуалните изкуства студенти-педагози. В: Годишник на Педагогически факултет. Стара Загора.

АНОТАЦИЯ

В статията са засегнати актуални проблеми свързани с процесите и степента на формиране на задължителни визуални възприятия, които трябва да притежават студентите бъдещи педагози ПНУП при ПФ на ТрУ. Студентите в специалностите на ПФ не са предварително подготвени за срещи с изкуството, те нямат познанията, които дават художествените гимназии и специализираните паралелки по изкуства в страната. За съжаление поради липсата на ранно създадени навици за гледане, разбиране и интерпретация на творби на изкуството, както и на активна художествено-творческа дейност при обучаващите се още преди Университета, те са неподготвени и връзката с изкуството започва да се случва много късно във времето в тяхната вече зряла възраст. Комуникацията с изобразителните и визуални изкуства изисква познаването на видовете, жанровете, стиловете, техниката и най-общо казано се познава „езика“ на тези творчески дейности и да се владее минимум от задължителния терминологичен речник. Трудно боравят точните понятия при определяне, анализ и интерпретация на творбите и ги затруднява тяхното разглеждане от описателна и стилово-пластична гледна точка. Затова за тях е изключително сложно да импровизират и представят визуалните изкуства като вълнуващо преживяване пред децата от предучилищна и начална училищна педагогика, което несъмнено е съществена и неразделна част от тяхната бъдеща педагогическа практика. Изследването е насочено именно към тази голяма група учащи, на която се налага да познават теорията отнасяща се до дисциплините свързани с визуалните изкуства, да вижда и разбира

изобразеното в произведенията на художниците, да познава процесите и етапите на развитие на изкуството, да познава водещите автори и примери в световната и българска история, да описва и анализира, да разбира посланията, концепциите и експериментите в изкуството за да може да отговори на учебните стандарти в тази специфична област. Подходът към такъв тип обучаващи се в различни направления на педагогиката изисква нов тип интегриращи, интерактивни и иновативни методи, които да активират и мотивират всеки един от тях към по-задълбочен поглед върху изобразителната дейност и неформален подход. Активната връзка между университетски преподаватели-студенти-деца следва да доведе до високо ниво на творческа свобода и индивидуално развитие. Предизвикателството е голямо както пред преподавателите, така и пред студентите и изисква експериментален педагогически модел и анализ на постигнатите резултати за оптимизиране на учебния процес и лекционното съдържание.

Г-7-5: *Zlateva, A. (2017) Early Recognition of Gifted Children In Art. Scientific discussion (Praha, Czech Republic), VOL 1, No 5 (2017) ISSN 3041-4245.*

АНОТАЦИЯ

Това изследване има за цел да покаже някои от основните характеристики на детската рисунка и специфика на техните прояви в рисунките на деца, талантиливи в областта на изобразителното изкуство. Необходимостта от разпознаване на тези характерни признаци на художествения талант е от голямо значение за бъдещото развитие на личността на детето и за формиране и изява на този талант. Много често се смята, че признаци на талант в сферата на изящните изкуства се появяват след на 12 години, но след внимателно проследяване проявата на различни особености, характеризиращи детската рисунка в ранна възраст ни кара да мислим това те могат да послужат като диагностичен инструмент за ранно разпознаване на артистичния талант у децата в предучилищна и начална училищна възраст. Посочват се три причини за липсата на ранно признание на талантиливите деца в изобразителното изкуство, за разлика от други изкуства: „Първата е

способността за рисуване е по-малко се цени в нашата култура, отколкото способностите в други области като математиката. Второ, децата не са рутинно проверявани за способности за рисуване, както и за академични способности. Трето, музикалният талант е по-вероятно да бъде забелязан, защото децата често ходят на уроци по музика, но рядко вземат уроци по рисуване. “Като четвърта причина за липсата на ранна диагностика на художествен талант у децата, можем да добавим слабата подготовка на учителите в детските градини и началното училище да разпознават признаците на този талант в детските рисунки.

Г-7-6: Lavrentsova, E., Zlateva, A. (2015) Training Of Parents Of Gifted And Talented Students. Trakia Journal Of Sciences, Stara Zagora.

АНОТАЦИЯ

В статията се разглежда работата с родители на надарени и талантиливи деца и ученици, и тяхната ценност за обществото като безценно богатство за всяка страна. Тъй като учителите и родителите играят важна роля за тяхното развитие се изследва ефективността на проектираните краткосрочни обучения на родители и учители на надарени и талантиливи (GAT) ученици и деца. Това изследване е част от по-широко проучване, насочено към развиваните от дългогодишни педагогически специалисти обучение за работа с GAT-студенти и методика за развитие на талантите им и силни страни. Неговите задачи са свързани с анализа на теориите, политиките и практиките, курса на проектиране и изпълнение и разпространение на резултати. Методите на изследване са теоретичен анализ, експеримент, наблюдение, активно проучване, интервю, анкета, дискусия, групова работа.

Фокусът на този доклад е да представи резултатите на обучение на учители на GAT-студенти (експеримент) и резултатите от въпросник за оценка на участниците в обучението. Резултатите, свързани с проблемите и перспективите за работа с надарени и талантиливи деца и ученици предоставят доказателства за необходимост от проектиране и провеждане на обучения на родителите и учителите на такива деца.

Г-7-7: *Zlateva, A.* (2015) *Fine Art and Pedagogical Competence Development in University Students of Pedagogics in Conditions of Informal Art Training.* В. СПИСАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА НАУКА И ИЗКУСТВА Том 2/2014-2015.

АНОТАЦИЯ

Тази статия представя изследване на образователните художествени дейности за студенти, обучаващи се в педагогически специалности, като част от проект, насочен към развитие на техните различни художествени компетенции в условия на неформално обучение.

Проектът се състои от два етапа: На първия етап от студентите се изисква да създадат колажи, като използват стари вестници и списания, пластмаса бутилки, опаковъчна хартия, печати от стиропор и др. в неформални условия (не в официална академична среда). Произведенията на изкуството се създават в групи и трябва да бъдат съвременни като дизайн.

На втория етап произведенията на изкуството (картини и колажи) се експонират във фойето на обществена сграда. Много други произведения на изкуството са произведени в резултат на общата групова динамика, защото много деца са стимулирани да участват поради спонтанния им интерес към художествената дейност, протичаща в реално време на определеното обществено място.